

Р. І. Данів,
аспірант, Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України
ORCID ID: 0000-0002-3726-2923

DOI: 10.32702/2306-6814.2022.3.123

ЗДОБУТКИ У ГАЛУЗІ НАУКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ МЕХАНІЗМІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ КОНТРАБАНДИ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

R. Daniv,
Postgraduate student, Institute for Personnel Training of the State Employment Service of Ukraine

ACHIEVEMENTS IN THE FIELD OF SCIENTIFIC SUPPORT OF THE DEVELOPMENT
OF MECHANISMS OF PUBLIC GOVERNANCE IN THE FIELD OF PREVENTION
AND COUNTERCOMING OF COUNTER-TRAFFICKING

Автором запропоновано розглядати механізми публічного управління у сфері запобігання та протидії контрабанді як сукупність організаційних, політичних, правових, інформаційних, безпекових та інших заходів держави, спрямованих на реалізацію стратегічних завдань у сфері економічної безпеки щодо забезпечення ефективності запобігання та протидії контрабанді. Розглянуто й охарактеризовано механізми публічного управління у сфері запобігання та протидії контрабанді, зокрема: організаційний, політичний, правовий, інформаційний та безпековий. Зауважено, що впровадження механізмів публічного управління у сфері запобігання та протидії контрабанді, дасть змогу підвищити конкурентоспроможність українських підприємств на внутрішньому ринку і зупинити подальший відтік робочої сили за кордон; зменшити фінансові збитки для державного бюджету та місцевих бюджетів, а також поширення неякісних та небезпечних товарів, які стають причиною інших проблем, не пов'язаних безпосередньо з економікою; покращити контроль на митниці і кордоні; активніше протидіяти корупції на митниці та в прикордонній службі.

The article notes that the need to improve public administration in preventing and combating smuggling is due not only to the interests of domestic producers and reduce financial losses to the state budget and local budgets, but also to actively combat corrupt customs officers and border guards directly involving public officials lower-ranking border districts and oblasts in smuggling schemes used by local criminals. It was stressed that the introduction of effective public administration mechanisms in this area will create favorable conditions for foreign economic activity, maintain a proper balance between customs control and trade facilitation, development and improvement of the national border protection system, including implementation of European standards of border and customs security. reputation of our state in relations with international partners, will increase the image and authority of public authorities whose competence includes issues of combating smuggling, which will protect national interests in the economic sphere. The author proposes to consider the mechanisms of public administration in the field of prevention and

counteraction to smuggling as a set of organizational, political, legal, informational, security and other measures of the state aimed at implementing strategic objectives in the field of economic security to prevent and combat smuggling. Mechanisms of public administration in the field of prevention and counteraction to smuggling are considered and characterized, in particular: organizational, political, legal, informational and security. It is noted that the introduction of public administration mechanisms in the field of preventing and combating smuggling will increase the competitiveness of Ukrainian enterprises in the domestic market and stop further outflow of labor abroad; reduce financial losses for the state budget and local budgets, as well as the spread of low-quality and dangerous goods that cause other problems not directly related to the economy; take measures to encourage participants in foreign economic activity to pay customs duties in good faith; improve customs and border controls; more actively combat corruption at customs and in the border service.

Ключові слова: публічне управління, механізми публічного управління, національна безпека, економічна безпека, запобігання та протидія контрабанді, європейська інтеграція, захист економічних інтересів.

Key words: public administration, public administration mechanisms, National security, economic security, prevention and counteraction to smuggling, European integration, protection of economic interests.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Проблема контрабанди залишається одним із першочергових завдань держави у справі захисту її економічних інтересів. Контрабанда в Україні набула "терористичних форм" прояву небезпеки для функціонування фінансово-економічної, соціальної та безпекової системи за часів незалежності України, а наслідки контрабанди торкнулися всіх сфер економічної діяльності держави та набули широкомасштабних загроз загальнодержавного значення.

Крім того, особливу небезпеку для держави становлять корупційні дії, вчинені посадовими особами органів державної влади та місцевого самоврядування, митниками і прикордонниками та іншими особами, які мають відповідні повноваження на контрольованих прикордонних територіях.

Тому боротьба з контрабандою на кордоні, як і раніше, залишається одним із першочергових завдань реалізації стратегічного курсу у сфері забезпечення економічної безпеки, що має два взаємопов'язаних напрямки: розвиток і безпека.

Актуальність публікації зумовлена також уведенням у дію постанови Кабінету Міністрів України від 03 березня 2021 р. № 179 "Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року", яка визначає основні шляхи модернізації прикордонної інфраструктури та забезпечення ефективного митного регулювання і боротьби з тіньовими ринками [1].

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питанням забезпечення національної безпеки в економічній сфері, пов'язаним із дослідженням ефективних механізмів боротьби з контрабандною діяльністю, присвячено низку наукових робіт таких вітчизняних і зарубіжних учених: А. Бантишев, М. Богданов, О. Дячкін, О. Козаченко, С. Кравчук, А. Музика, Н. Мірошниченко,

Д. Османова, О. Потушинська, М. Погорецький, А. Припула, Є. Стрельцов, М. Селиванов, Ю. Турчин, Б. Хансен, В. Хома та ін.

Окремі аспекти формування ефективних механізмів боротьби з контрабандою, іншою протиправною діяльністю на кордоні та удосконалення законодавства України у цій сфері була об'єктом наукових досліджень багатьох вітчизняних і зарубіжних учених, зокрема: С. Алексєєва Т. Барабаш, І. Базярука, М. Гуцулюка, Г. Дана, О. Дячкіна, І. Коросташової, Т. Михайліченко, В. Нікіфоренка та ін.

Водночас наукові дослідження, де розглядаються організаційно-управлінські аспекти комплексної проблематики забезпечення реагування на сучасні загрози національній безпеці України в економічній сфері в цілому та функціонування механізмів публічного управління у сфері запобігання та протидії контрабанді в умовах європейської інтеграції, практично відсутні, що зумовлює необхідність у проведенні подальших наукових пошуків із цієї проблематики.

МЕТА СТАТТІ

Мета статі полягає у висвітленні теоретичних здобутків у галузі наукового забезпечення розвитку механізмів публічного управління у сфері запобігання та протидії контрабанді в умовах європейської інтеграції.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Необхідність розвитку механізмів публічного управління у сфері запобігання та протидії контрабанді зумовлена потребою не тільки забезпечення митної безпеки як важливої складової економічної безпеки держави та захисту митних інтересів України, а й водночас запобігання та протидії контрабанді, боротьби з порушеннями митних правил.

Також запровадження дієвих механізмів публічного управління у цій сфері забезпечить імплементацію

європейських стандартів прикордонної та митної безпеки, покращить репутацію нашої держави у відносинах з міжнародними партнерами, підвищить імідж та авторитет органів державної влади, до компетенції яких відносяться питання боротьби з контрабандою, що забезпечить захист національних інтересів в економічній сфері.

Стратегічні підходи до процесу розвитку системи управління державним кордоном України закладені в Стратегії інтегрованого управління кордонами на період до 2025 року від 24 липня 2019 р. № 687-р, спрямованої на: оптимізацію контрольних процедур на кордоні із забезпеченням належного рівня безпеки; здійснення вибіркового контролю на основі аналізу й оцінювання ризиків, що забезпечує мінімізацію загроз на державному кордоні; запровадження механізму координації діяльності суб'єктів інтегрованого управління кордонами, що забезпечує їх ефективну співпрацю; запровадження ефективного механізму міжнародного співробітництва у сфері розвитку інтегрованого управління кордонами в Україні; забезпечення ефективної протидії транскордонній злочинності правоохоронними органами тощо [2].

Із цієї нагоди Президент України Володимир Зеленський розглянувши комплекс питань, пов'язаних із викликами та загрозами національній безпеці у сфері захисту державного кордону України, що пов'язані із неналежним облаштуванням прикордонної інфраструктури та утриманням державного кордону ініціював процеси стратегічного (оборонного) планування, які пов'язані із заходами імплементації європейських стандартів прикордонної безпеки, скоординованої діяльності органів державної влади України та сектору безпеки та оборони для системного розвитку інтегрованого управління кордонами, створення сприятливих умов для розвитку транскордонного співробітництва, що відзначено в рішенні Ради національної безпеки і оборони України від 30 липня 2021 р. "Про окремі питання реалізації державної політики у сфері захисту державного кордону", затвердженого Указом Президента України від 18 серпня 2021 року № 367/2021 [3].

Віддаючи належне вітчизняним дослідникам проблематики боротьби з контрабандною діяльністю, слід зауважити, що формування нового термінологічного апарату у галузі знань публічного управління та адміністрування є вкрай невідкладним науковим завданням щодо забезпечення національної безпеки в економічній сфері, що й зумовило актуальність розробки механізмів публічного управління у сфері запобігання та протидії контрабанді.

Розглянемо та охарактеризуємо механізми публічного управління у сфері запобігання та протидії контрабанді докладніше.

Організаційний механізм публічного управління у сфері запобігання та протидії контрабанді має за мету забезпечення ефективності протидії контрабанді та корупції під час митного оформлення товарів на державному кордоні.

Таким чином, організаційний механізм — це система інструментів (методів, засобів, важелів та заходів), що спрямована на посилення ефективності про-

тидії контрабанді та корупції під час митного оформлення товарів, шляхом: організації системної роботи у напрямі протидії порушенням митних правил та боротьби з контрабандою; удосконалення системи забезпечення прикордонної та митної безпеки України з урахуванням міжнародного досвіду провідних держав світу; активізації дипломатичних каналів для посилення спроможності введення обміну інформацією з державами — провідними торговельними партнерами тощо.

Політичний механізм публічного управління у сфері запобігання та протидії контрабанді має за мету запровадження комплексу спеціальних (політичних, дипломатичних та санкційних) заходів, що спрямовані на підвищення ефективності політики національної безпеки, для створення сприятливих внутрішньополітичних та зовнішньополітичних умов для реалізації національних інтересів (захист від зовнішніх та внутрішніх загроз у політичній та економічній сферах), забезпечення реалізації державної політики у сфері боротьби з порушеннями митних правил, дотримання взаємоприйнятого балансу (компромісу) інтересів особи (громадянина), суспільства і держави.

Отже, політичний механізм — це комплекс спеціальних політичних, дипломатичних та санкційних заходів, який спрямований на створення сприятливих внутрішньополітичних та зовнішньополітичних умов для реалізації національних економічних інтересів, залучення міжнародної спільноти й міжнародних безпекових механізмів для протидії контрабандній злочинній діяльності, дотримання взаємоприйнятого балансу (компромісу) інтересів особи (громадянина), суспільства і держави шляхом: подолання безробіття у прикордонних областях; забезпечення політичної підтримки України з боку Сполучених Штатів Америки у сфері розбудови незалежної антикорупційної інфраструктури; моніторингу транскордонної злочинності, взаємодію з іноземними партнерами; проведення спільних операцій з правоохоронними органами суміжних держав та Європейською Агенцією з прикордонної та берегової охорони тощо.

Правовий механізм публічного управління у сфері запобігання та протидії контрабанді має за мету вдосконалення законодавства у сфері національної безпеки, зокрема передбачає впровадження низки принципів змін до чинних нормативно-правових актів спрямованих на підвищення ефективності протидії здійсненню контрабандної діяльності.

Таким чином, правовий механізм — це система законодавчих та нормативно-правових норм державного реагування на поширення та розвиток контрабандної діяльності, регулювання діяльності щодо боротьби з контрабандою, який спрямований на вдосконалення національного законодавства в безпековій та економічній сфері, змін до чинних нормативно-правових актів спрямованих на підвищення ефективності протидії здійсненню контрабандної діяльності шляхом: посилення юридичної відповідальності за приховуванням товарів від митного контролю; надання митним органам права на оперативно-розшукову діяльність і досудове слідство; впровадження інституту фінансової відповідальності юридичних осіб за митні правопорушення,

зменшення межі безмитного ввезення товарів експрес-перевізниками до рівня ЄС, уніфікація ставок ввізного мита; імплементації норм міжнародного права, що надають нові ефективні механізми боротьби з контрабандою; законодавчого врегулювання порядку здійснення огляду транспортних засобів, вантажів, що переміщуються через державний кордон України та перебувають під митним контролем; розроблення Концепції забезпечення ефективності запобігання та протидії контрабанді тощо.

Інформаційний механізм публічного управління у сфері запобігання та протидії контрабанді має за мету автоматизацію процедур задля контролю за правильністю виконання митних документів; здійснює впровадження електронних сервісів для суб'єктів господарювання під час застосування законодавства з питань державної митної справи тощо.

Отже, інформаційний механізм — це комплекс автоматизаційних процедур задля контролю за повнотою та правильністю виконання митних документів; впровадження електронних сервісів для суб'єктів господарювання; впровадження ІТ-системи нового типу з мінімізацією впливу людського фактору, розвиватиме інфраструктуру пунктів пропуску, продовжуватиме кадрову реформу тощо.

Безпековий механізм публічного управління у сфері запобігання та протидії контрабанді має за мету реагування на поточні й прогнозовані загрози в економічній сфері і спрямований на боротьбу з контрабандними схемами.

Таким чином, безпековий механізм — це комплекс спеціальних безпекових заходів, що спрямований на відповідне реагування на поточні й прогнозовані загрози державній безпеці України, пов'язаних з протиправними транскордонними операціями та контрабандною діяльністю, з метою її локалізації (зменшення) та ліквідації, шляхом: розширення повноважень здійснення оперативно-розшукової діяльності митними органами; обладнання усіх митних пунктів спеціальними сканерами; розширення зони впливу митних служб на усі територіальні води України, з правом перевірки всіх суден на предмет достовірності документації на транспортуваний товар; посилення забезпечення прикордонних та митних органів, можливостями технічного характеру; підвищення матеріального забезпечення прикордонників та митників, для зменшення корупційних чинників; створення бази правопорушників митних правил у зоні діяльності митниці тощо.

Отже, нами запропоновано розглядати механізми публічного управління у сфері запобігання та протидії контрабанді як сукупність організаційних, політичних, правових, інформаційних, безпекових та інших заходів держави, спрямованих на реалізацію стратегічних завдань у сфері економічної безпеки щодо забезпечення ефективності запобігання та протидії контрабанді.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи вищенаведене, зазначимо, що в умовах сучасної суспільно-політичної, соціально-економічної та безпекової ситуації в Україні, зокрема визначальних чинників, які впливають на обстановку, пов'язаної з контрабандною діяльністю та аналізу основних

результатів оперативно-службової діяльності щодо протидії контрабандній діяльності та незаконному переміщенню товарів на контрольованих ділянках державного кордону у 2020—2021 рр., є необхідність удосконалення механізмів публічного управління у сфері запобігання та протидії контрабанді, що дасть змогу: підвищити конкурентоспроможність українських підприємств на внутрішньому ринку і зупинити подальший відтік робочої сили за кордон; зменшити фінансові збитки для державного бюджету та місцевих бюджетів, а також поширення неякісних та небезпечних товарів, які стають причиною інших проблем, не пов'язаних безпосередньо з економікою; уживати заходів щодо спонукання учасників зовнішньоекономічної діяльності до добросовісної сплати митних платежів; покращити контроль на митниці і кордоні; активніше протидіяти корупції на митниці та в прикордонній службі.

Запропоновано й охарактеризовано механізми публічного управління у сфері запобігання та протидії контрабанді, зокрема: організаційний, політичний, правовий, інформаційний та безпековий.

Перспективою подальших розвідок зазначеної проблематики є, на наш погляд, дослідження організаційно-правових механізмів протидії економічним злочинам проти держави шляхом реалізації правоохоронної, аналітичної, економічної, інформаційної та інших функцій, що переходять до Бюро економічної безпеки України.

Література:

1. Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 03 березня 2021 р. № 179. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-p#Text>
2. Стратегія інтегрованого управління кодонами на період до 2025 року: Розпорядж. Кабінету Міністрів України від 24.07.2019 № 687-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/687-2019-p#Text>
3. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 липня 2021 року "Про окремі питання реалізації державної політики у сфері захисту державного кордону": Указ Президента України від 18 серпня 2021 року № 367/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/367/2021#n5>

References:

1. Cabinet of Ministers of Ukraine (2021), Resolution "On approval of the National Economic Strategy for the period up to 2030", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-p#Text> (Accessed 11 January 2022).
2. Cabinet of Ministers of Ukraine (2019), Resolution "Integrated codon management strategy", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/687-2019-p#Text> (Accessed 12 January 2022).
3. President of Ukraine (2021), Decree "On some issues of implementation of state policy in the field of state border protection", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/367/2021#n5> (Accessed 12 January 2022).

Стаття надійшла до редакції 23.01.2022 р.